

Награђени и похваљени радови са XVII литерарне
смотре Југословенских сусрета
„Братство - јединство '84“

ИВАН ПАПУЧКОВСКИ (Скопље)

К О Њ А Н И К

Ме наговорија коњаник да станам
Да патувам низ шумата на бесмртност
ме пратија во нечија пустелија
да копам по сводот подгрбавен и тажен

ми ветија копач со златна дршка
да го убијам змебот со двете глави
да ја откопам од мракот божицата
на среката што во неа се крие
со кандилата поставам светилник врце

да го осветлам патот на лалгата
која плови во мојата крв во моето срце.

ИВАН РАЈОВИЋ (Краљево)

САМО ТО ОД ВАС ТРАЖИМ

Ја сам дежурно око света
окренуто на све четири стране
луцидно и дрско

ја гледам и описујем
ја гледам и советујем
Пророк сам
и псима се служим
с њима вас поредим
бедни освајачи
тровачи човечанства
мизантропи
и звери

зар не видите децу
децу која у вашим погледима
не успевају да препознају
антиподе

ја сам пророк
и псима се служим
псима вас називам
(у име оних који долазе
у име оних који одлазе

скинуте своје гадне маске
(које то заправо и нису)
нек наш опстанак буде
једина представа без краја

само то од вас тражим
умоболна копилади
у име земље
која вас је одњихала
отровне и зле
само то од вас тражим

VRAČANJE

*Vračam se kamnom,
med drevesa,
k tisti hladni reki,
na nekdanja pota.*

*Iz drobcev v sebi
gnetem tvoj obraz.
Je pravi? Kje je roka,
tista živa?*

*Ni zamere več med nama.
Ne moreš me raniti,
ti si neranljiv.*

*Smehljaš se mojim zmotam?
Modrejši si od mene:
ti si skušil smrt.*

АЛЕКСАНДАР НИКОЛИЋ (Нови Сад)

ТРЕЋА СМЕНА

Распламтио се челик
у даљинама неухватљив
упреда ноћ у сребрене нити
неонско сунце
обасја прашњава окна стварности
запеваше металне птице
о неким далеким сновима
масне руке сакупљају изгубљене речи
у длановима процветали (цветови)
нови ожиљци
под теретом ноћи.

Разапели се неиспавани снови
дошетало је јутро
у зеницама заруменили се
неки нови видици
хала се испуни тишином
осташе машине да сањају моје снове.

ДЕСА БИБИН (Зрењанин)

НЕ ПИТАЈТЕ МЕНЕ

Не питајте мене
дал' се сјећам старог глога
и шапата у крошњи
што заборав слути!
Дал' се сјећам плаве птице
на чијим крилима
одлепрша дјетињство моје?
Не питајте мене
зашто ћуте зелена
одбјегла пролећа,
зашто бујне ријеке младости
журно теку ка ушћу свом?
Уморна сам од гледања
док ме будно јутро сања,
док се снијег топи у коси.
Сломљена је пјесма моја
што времену пркоси.
Не питајте мене,
дал' са сјећам старог глога...
... он сваког пролећа цвета.

ДУШАН ЖИЖА (Вршац)

ЉУЉАШКА

Имао сам
љуљашку
Под храстом
До подне се љуљам
Од подне до вечери
(Уљуљковао)

Изненада
Из те љуљашке
Израстем

Смишљао сам грађу
за нову љуљашку

Измислио дрво
С кореном у речи
Са крошњом у небо
За златну грану привезао
Два сунчева зрака
И заљуљао се

ВЛАДИСЛАВ ПАВИЋЕВИЋ (Титоград)

ИМА НЕШТО

у чекању
наду сања
у мислима
свијет ствара

крчи шуму
кућу зида

жељу грчи
себе вара

љубав гања
дјецу рађа

очи копа
срце кида

у кораку
пут отвара

цио вијек
кроти ријеку

снагу троши
земљи пада

има нешто
у човјеку

МЛАДЕНКА ДИМИТРИЈЕВИЋ (Панчево)

КРАЉЕВУ У НЕЗАБОРАВ

Овог октобра хумкама вашим ходим
Рада би поклонити се:
Без суза, ћутке, немо.
Сатима непрегледна, жива колона иде истом циљу.
Усхићење!
Дрхтај душе, попут листа на ветру, што се баш ту вије!
Груди су моје мало за силину крви, што ми срцем ври!
Венци, авиони у стројном лету,
Почасни плотуни, велике речи.
Од свега, ја бих да вам шапнем,
Вама у вечитом сну:
Октобар, златом, над вама зри.
Вама, недужним, Југославија се животом одужује,
Вечитим током Мораве, Соце и Вардара,
Одбраном наших ћувика, воћњака и конопљишта!
И потоци нам мирно гргоље,
Носећи собом цвркут сенице у лугу.
И предвечерја наша румена су,
Јер у смирају своме носе једну дугу.
Чува Србија своја стада и чобанице,
По вама зове своје тргове и улице,
Школе и болнице
И у парку прве, крхке љубичице.

Ви уснули!
Ваше се усне црвене
ћувицима под шумским јагодима,
А лица беле у петровцима, по ливадама!
Срца су ваша сунце сјајно,
Што сваке зоре ране,
Обасја пропланак под каћуном —
Плавим попут вашег ока!
А звезда, најсјајнија,
Што небеским сводом вечно господари
Ваша је вера у слободу, силна и дубока!

Због вас, поносне, српске, старице мајке,
Сваког зрелог октобра,
Старошћу усахлим рукама
Пале воштанице за парастос
Николи, Јелени, Милану. . .
Знајте: хиљаде Никола и хиљаде Јелена
Србијом, данас с поносом кличе: Морава ће вечно у
слободи тећи

И росом напајати уснуле врбаке!
Нека се никада не понове Краљево и Крагујевац!
И нека нико не покуша одвести у смрт наше раднике и
сељаке!

ЖЕЉКО ШПОЉАР (Запрешић)

Р У Д А Р

прекопава таму
 да би
кроз муку
 ископао дан

нема времена
за трице и кучине

ОН
 збори
 кратко
 одрешито
 мушки

ОН
 збори
 срцем
 отворено
 (људски)

ОН
 збори
 радом
 тешким
 ко маљ
и увијек му прекратак дан

нема времена
за трице и кучине

прекопава таму
 да би
кроз муку
 оснажио
 ЧОВЈЕКОВ САН
 јер

ОН
 најбоље
 зна:
утроба земље златом сја

написано поводом несрећа у рудницима
наше земље у 1983. години

МРЖЊА

Цедило се сунчево саће кроз исковане решетке на подруму жандармеријске станице.

Видоје Ногоља је отуд посматрао шљивак, упијајући жедним очима топле зраке. Босим ногама је тапкао по хладној земљи.

»Добро су родиле«, помисли, »моје ће пропасти. Омлатиће их народ. Нека. Бар ће ме тада неко споменути. Весели Видоје, рећи ће.

Испод прозора су промицале ноге. Видео их је само до колена.

»Опанци, опет опанци. Сад чизме, цокуле. Баш њих брига«.

Ноге су и даље пролазиле.

— Еј! — повика.

Опанци стадоше. Колена се мало повише.

— Је л то мене неко зове?!

— Тебе.

— Шта ћеш?

— Жуљају ли?

— Ко?

— Опанци.

— Јок! Таман су. И?

— Ништа. Моји су такви били, па питам.

— Били?

Колена се исправише. Бат корака се удаљи, Видоје пљуну кроз решетке.

— Рђа! Изрод! Кер му матер!

Вече се преливало у ноћ. Негде у дворишту плану ватра.

Прасе је скичало, а затим поче кркљати. Видоје се најези.

Кољу.

Неки седоше крај прозора. Један је чешао бутину. Шака му је била зденаста, прсти испуцали.

— Поједоше.

— Запали, пшенична!

— Откуд ти!

— Имам. Испод руке.

— Нови си. Како ти се свиђа овде?

— Није лоше. Има свега. Али, досадило. Да је бар...

— Јесте. Али дај боже века. Шта би ти, да се рвеш?

Видиш да си ко павута!

— Не мислим ја, него они, јачи...

— Пребрано. Претријерисано, синовче! Све их Лута намерачио.

— Који Лута?

— Командантов послани. Да си дошао пролетос па да видиш. Постројили се ми. А Лута се раскорачио, па

ПОРФАА
ОКТОБРА

само: бапа, бапа. Да није наредник убранио награбуси-
смо.

— Значи, јак?

— Ко коњ. Нема тога ко би се са њиме ухватио у
коштац. А волео бих да неко омлати ледину са њим. Још
ми севају крста, мајку му.

— Ја ћу!

Они се загледаше.

— Ко је то тамо?

Видоје, издижући се на врхове прстију, одговори:

— Ја!

Две главе се нагнуше ка прозору.

— Какви сте, леб вам! — промрмља Видоје.

— Ти ћеш да се рвеш? — Упита млађи. Глас му
је био танак а резак као свилени конац.

— Морам — одговори Видоје.

— Јеси ли се рво?

— Јесам.

— Шта радиш ту?

— Чекам.

— Кога?

— Светог Петра.

— Шта си урадио?

— Нисам вам дао овна на признаницу .

— Што?

— Нисам. Не дам!

Онај старији се загледа и рече: — Загуљен си. Мечки
би хрбат сломио.

— Ко, он! — засмеја се млађи. — Видиш ли какав
је? Шака јада, ја би. . .

— Не трабуњај. Печен је он. — Старији устаде и оде.

— Где ћеш?

— Да кажем нареднику да сам нашао парника за
Луту.

— Ти да се рвеш. Ја бих тебе. . .

— Марш! — подвикну Видоје.

— Ко ме ти то!

— Марш!

Младић се трже, устаде и оде.

Печење је мирисало. Мирис се увлачио у подрум.

Видоје стисну шаке. Затим се спусти на утабану зе-
мљу.

— Црвени! — викну неко. — Еј, црвени! Помоли се!

Видоје је чуо повике и бат ногу испред прозора.
Устајао је полако, као да клија из дубине подрума.

— Је л истина да оћеш да се рвеш?

— Оћу!

— Удавиће те Лута?

— Неће! Само ми дајте да једем.

Неко донесе месо.

— Унередићеш се! — довикивали су му гледајући

Свитање се отварало као врата. Сунце је њихало јутарњу завесу. Видоје је погледом премеравао небо, као некада кораком њиву.

У двориште жандармеријске станице уће фијакер. Висок човек, обучен у шајкано одело сибе. Мали дебели наредник буновно затрапара пред њим. Предавао је рапорт. Полупијани четници стајали су у строју.

— Наредниче, дошао сам да видим и то чудо! Изведите га!

Видоје осети како му неки трнци пробадају кожу. Посматрао је у човека који је држао узде.

— Лута — промрмља.

— Излази!

Видоје се окрете. Ишао је полако. Хладна земља му се припијала уз табане.

— Ти си, значи, тај!

— Ја сам.

— Па ево ти га, Луто! И овако не вреди метка. Заврши то, па да идемо!

Лута пусти дизгине, па закорачи напред.

— Не бој се. Брзо ћу ја. Удавио сам ја неколико таквих.

Видоја обли дрхтавица.

Вир живота поче пенити око њих. Видоје је стезао Луту као дављеник случајно допловљено стабло.

Четници су поскакивали око њих.

— Не може, Луто, са овим изаћи на крај!

— Игра се он, наредничке! Игра!

Поклопац неба се поче нагињати у Лутиним очима. Хватао се зубима за модре колутове.

— Пуштај! Прекини! — викао је дебели наредник

— Тише, наредниче!

Када падоше на земљу, наредник им приђе. Небо се одбијало од Лутиних зеница.

— Готово је. Мртав је — мрмљао је наредник.

— Шта кажеш!?

— Мртав, господин команданте!

Видоје се усправљао.

— Уза зид! — проломи се.

— Што господине? — упита један четник.

— Да нас не срамоти.

— Не ваља господине, не ваља.

— Шта не ваља?!

— Ништа не ваља. Наш народ нас дави. Није то рвање. Мржња.

Видоју су подрхтавала колена. Није ни чуо када је пукло. Пао је у прашину.

— Ево и теби, Луто.

Одјекнуо је још један пуцањ. Видоје то није видео. Штета, штета.

Онај млади четник што је синоћ седео крај прозора ухвати се за стомак. Повраћао је гледајући у мртваце.